OS "ESTADOS XERAIS" DA CINEMATOGRAFÍA E DO AUDIOVISUAL EN GALIZA

Catálogo de producións 2001 - 2002

Edición galego-inglés a cargo de Margarita Ledo Andión

UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA

OS "Estados xerais" da cinematografía en Galiza : Catálogo de producións 2001-2002 / Xosé Ramón Pousa... [et al.] ; edición bilingüe galego-inglés a cargo de Margarita Ledo Andión – Santiago de Compostela : Universidade, Servizo de Publicacións e Intercambio Científico, 2004. – 172 p. ; 21 cm. – D. L. C-481/2004. – ISBN 84-9750-279-5

1. Cinema-Galiza. I. Pousa, Xosé Ramón, coaut. II. Ledo Andión, Margarita, ed. lit. III. Universidade de Santiago de Compostela. Servizo de Publicacións e Intercambio Científico, ed.

778.5(461.1)

© Universidade de Santiago de Compostela, 2004

Edita
Servizo de Publicacións
e Intercambio Científico
Campus universitario sur
15782 Santiago de Compostela
www.usc.es/spubl

Imprime
Imprenta Universitaria
Campus universitario sur

Dep. Legal: C-481/2004
ISBN 84-9750-279-5

Presentación
MARGARITA LEDO ANDIÓN

Como en anteriores edicións, a produción cinematográfica e audiovisual do último bienio é a protagonista do *Informe xeral* de ODA. A entrega actual, so a denominación calculada d' *Os 'estados xerais'*, amplíase con achegas sobre programación e audiencias e sobre os espazos que a prensa lle dedica nas súas páxinas ao audiovisual, alén da análise do sector como partícipe da construción da Sociedade da Información e do papel da Lei do Audiovisual de Galicia no seu desenvolvemento ordinario.

Ao pé da descrición, tipificación e catalogación das obras, determinados índices como o da escasa visibilidade en diversos circuítos (exhibición, festivais, premios...), ou a minguada comercialización fóra de Galiza fan que a estabilidade acadada na produción e no cumprimento dos calendarios de realización non poida funcionar como unha referencia estrutural do sector. A necesidade de establecer variacións pro-

Presentation
MARGARITA LEDO ANDIÓN

As in previous editions, the cinematographic and audiovisual productions of the last biennial are the cornerstones of the General Report of the ODA. This edition, deliberately named *Os 'estados xerais'* (*The general state*), is presented in detail with explanations on programming and audiences as well as a description of the spaces that the press devotes to audiovisuals. Also included is an analysis of the sector in terms of the part it has played in building the Information Society and the role of the Law of Audiovisuals in Galicia over the course of its development.

Along with the description, typification and classification of the productions, there are several indices, such as the lack of participation on the different circuits (screening, festivals, awards, etc.), and the scarce commercialisation outside of Galicia which make it impossible for the stability reached in production and in meeting the finish deadlines

gramáticas canto ás políticas para a industria da cultura é unha das conclusións que se derivan do estudo que presentamos, variacións que harmonicen as medidas que se aplican desde a esfera pública –co seu actor máis entregado na TVG- con aspectos imposíbeis de arrodear como o da lingua, o das alianzas para a produción e o das áreas de circulación.

Un paso adiante, dous atrás, as accións e paixóns que identifican a cinematografía e o audiovisual poden verse deseguida afectadas por algo tan rutinario coma o paso das sociedades produtoras 'locais' a simples compañeiras de viaxe, cando non a facer de peaña, para casas centrais que se recorten sobre da paisaxe e sobre os cartos que o orzamento autónomo lle dedica a ideas, proxectos e talentos.

Ao fío do devandito cómpre sinalar que neste bienio 2001-2002 traballamos cunha variante cualitativa para a produción, unha variante que define como obra galega só aquela cuxo capital maioritario sexa de Galiza. Corriximos, deste xeito, un desvío voluntario do anterior bienio 1999-2000, en que as indiferenciamos no catálogo por entre as producións doutros territorios que contasen con participación de capital galego. E aínda que numericamente o repertorio se viu aumentado, e vimos aparecer na lista de directores e directoras nomes de outras cinematografías como os de Isabel Coixet, Miguel Litin

to function as a structural reference of the sector. One of the conclusions drawn from the study presented here is that the culture industry is in need of changes in programming and policy. These changes should be able to harmonise the measures applied from the public domain –whose most dedicated performer can be found in the TVG- with other hard-to-tackle aspects such as the language or alliances for production and in the areas of circulation.

One step forward and two steps back, the actions and passions that define cinematography and audiovisual production may soon be affected by something as routine as the transformation of "local" production companies into mere travel companions, if not to serve as pedestals for the central companies outlined against a landscape and backdrop of funds allotted by the autonomous government's budget to ideas, projects and talent.

In keeping with the above, it is fitting to point out that during this biennial period 2001-2002 we have been working with a quality variant in terms of production –this variant defines as Galician only those productions that are backed by a majority of the capital from Galicia. Thus we are able to correct here, a voluntary deviation in the last biennial period 1999-2000, where, in the catalogue we failed to distinguish between productions from other communities having a share of Galician capital. And although

ou Gonzalo Tapia, o estado xeral desdebuxábase e encubría as feridas que, neste novo informe, xa se fan sentir: non anda a medrar a produción final –aínda que o número de proxectos abertos sexa considerabelmente maior- e unha alta porcentaxe de longametraxes non se estrean nos circuítos comerciais.

Sabiamos que non era un período bo para realizar este tipo de axuste. Pero a necesidade de afinar o diagnóstico sobre o sector nun momento no que o Consorcio do Audiovisual se dispón a dictar as cen primeiras medidas, recomedóunolo así. Non era un momento bo, diciamos, porque precisamente un filme de grande sucedo, *Os luns ao sol*, de Fernando León de Araroa, rodado na cidade de Vigo e co-producido pola TVG, foi candidato ao Oscar amais dos premios *Goya* que acadou. Mais tamén por iso, por respecto a cadansúa cinematografía e á obra de Fernando León, honrámonos, como suxeito colectivo, da nosa participación na súa produción pero non poderiamos incluíla no *label* da nosa cinematografía.

O produto listo para entrar en circulación, producto de *stock* (non de fluxo), de ficción, animación e documental, coas subdivisións pertinentes por duración, xénero ou temática, constitúe o groso do material a artellar e cruzar entre sí, con entradas desde apartados que teñen que ver coas modalidades de produción, o tipo de obra, os custos por

the repertory increased in number, with the appearance of other cinematographies on the list of directors with names like Isabel Coixet, Miguel Litin and Gonzalo Tapia, the general state was misleading, hiding the wounds, which in this new report are beginning to be felt. The final production has not grown, although the number of projects underway is substantially greater and a high percentage of feature-length films were not screened on the commercial circuits.

We realised that it was not a good time to make this kind of adjustment. But we felt the need to complete the diagnosis on the sector at a moment in time when the Audiovisual Consortium is in the process of dictating the first hundred measures. As we said, it was not the ideal moment, because a hugely successful project *Os luns ao sol* (*Mondays in the Sun*), by Fernando León de Araroa, filmed in the city of Vigo and co-produced by TVG, was nominated for an Oscar and received two Goya awards. For this reason also, out of respect for the different cinematographies and the work of Fernando León, we, in the collective sense, are honoured to have participated in his production, but we cannot include it under the *label* of our own cinematography.

A product that is ready to go into circulation, a stock product (not a flow product), fiction, animation and documentaries, with their respective subdivisions depending on the length, genre or

hora, o formato, a lingua da V.O. e tamén a promoción e explotación xunto con premios e asistencia a festivais.

Da análise comparativa co bienio precedente sobrancea o aumento da coprodución como fórmula -propiciada pola TVG- fronte a outra menos profesionalizada que se identifica como 'produción propia externa' e que consiste, directamente, nun encargo. A consciencia de se movimentar por entre a construción da sociedade da información e do coñecemento, usando as ferramentas da sociedade da información e concibindo produtos para os modos de circulación e de utilización en termos da sociedade da información é o apartado novo desta edición e un dos que resulta máis prometedor. Por fin, o desenvolvemento normativo desde as institucións semella que comezou a súa andaina. Tocante á promoción, internet emerxe como a canle preferencial ao pé da publicidade convencional, e a cativa porcentaxe de obras que tiran beneficio dalgún tipo de promoción indícanos o pouco interese das empresas en investir en *marketing* ou en movimentar as súas producións por feiras e festivais. Tamén neste caso é a televisión pública quen leva o seu catálogo a algúns dos mercados. Canto á diversificación de soportes, un 13 por cento das obras edítanse en video doméstico, soamente un 6 por cento son explotados a través de internet e un testemuñal 1 por cento faise en CD-ROM. A feiras e festivais acoden un 16 por cento das

theme, is what makes up the bulk of the material to be joined and mixed together, with entries from sections dealing with production modes, type of project, cost per hour, format, the language of the original version, promotion and distribution as well as awards and participation in festivals.

A comparative analysis with the previous biennial underscores the rise in co-productions as a formula promoted by TVG versus the other less professional one known as a 'local production with outside assistance' which consisted essentially of a commission. The new section of this edition –and one of the most promising- is the awareness that we are caught between building a society of information and of knowledge, using the tools provided by the information society and conceiving products for the modes of circulation and utilisation in terms defined by the information society. The regulations emerging from the institutions finally seem to be on their way to implementation. In regard to promotion, the Internet stands out as the channel of choice in terms of conventional publicity and the small percentage of productions that profit from some kind of promotion clearly shows that companies lack any interest in investing in *marketing* or in distributing their productions at fairs and festivals. Also in this case, it is public television that has presented its catalogue in some of these markets. As regards the diversification of formats, 13 per cent of the productions are made for

obras, nomeadamente do ámbito español, aparecendo tamén Portugal e Brasil como destino-testemuño dalgunhas das longametraxes.

Con participación galega contabilízanse no bienio algúns produtos relevantes como o devandito *Os luns ao sol*, *El Misterio Galíndez, Los sin nombre,* amais do documentario *Machín, toda una vida* e a curtametraxe *El barbero ciego*. Para alén do filme de animación *O bosque animado*, de Manolo Gómez e Ángel de la Cruz, no período 2001-2002 estrénase *Días de Voda*, de Xoán Pinzás, *As Belas Durmintes* de Eloy Lozano, *El alquimista impaciente* de Patricia Ferreira e en xaneiro do 2003 chegan a sala *13 badaladas*, de Xavier Villaverde, e mais *Ilegais*, de Ignacio Vilar.

A pesar de certa estabilidade e diversidade na produción, do incipiente desenvolvemento lexislativo, da estandarización de fórmulas de produción, a especialización en series televisivas por parte de dúas das empresas de maior tamaño do sector e a concentración dos proxectos en curso nun número limitadísimo de compañías, indican, outra volta, a fraxilidade da industria da cultura en Galiza e deixa á nosa fronte unha liña de sombra, a da invisibilidade nos circuítos de exhibición extra-galegos a cinguir o futuro do audiovisual polo van. *O bosque animado*, o filme de animación que mellor circulou –máis de cincocentos mil espectadores–, gañador de dous

home videos, while only 6 per cent are shown via the Internet, and a testimonial 1 percent are produced in CD-Rom. Fairs and festivals receive 16 per cent of the productions, mostly in Spain, but some feature-length films have also been shown at events in Portugal and Brazil.

Some important productions with Galician participation stand out during this biennial; namely *Os luns ao sol*, *El Misterio Galíndez*, *Los sin nombre,* in addition to the documentary *Machín, toda una vida* and the short film *El barbero ciego*. Along with the animated film, *O bosque animado*, by Manolo Gómez and Ángel de la Cruz, also screened in the 2001-2002 period were *Días de Voda*, by Xoán Pinzás, *As Belas Durmintes* by Eloy Lozano, *El alquimista impaciente* by Patricia Ferreira and in January, 2003, *13 badaladas*, by Xavier Villaverde, and *Ilegais*, by Ignacio Vilar premiered.

In spite of a certain element of stability and diversity in the production, the beginnings of legislative developments, the standardisation of production formulas- the specialisation in television series by two leading companies in the sector and the wealth of projects underway in an extremely limited number of companies, show how fragile the industry of culture is in Galicia, casting a shadow- the fact that these productions are not shown in circuits outside of Galicia- and stifling the future of the audiovi-

Goya, premiado no Fantasporto e polas dúas asociacións de produtoras e de empresas do audiovisual de Galiza, AGAPI e AEGA, ten que ser contemplado en solitario, poida que non coma unha cantareira de serea, mais oxalá que tampouco coma o canto do cisne.

sual. *O bosque animado*, the most widely circulated animated film –seen by over five hundred thousand viewers-, boasting two Goya awards, and awarded prizes at the Fantasporto and by the two associations of production and audiovisual companies in Galicia, AGAPI and AEGA, is in a class of its own, maybe not as the song of the mermaid, but hopefully, not as a swan song either.

Adenda | Addenda

Criterios do ODA | ODA criteria

No camiño cara a consolidación e o crecemento do tecido empresarial do audiovisual galego, a produtividade do sector convértese nun indicativo a ter moi en conta, non só desde a perspectiva local senón tamén do deseño de políticas específicas que marquen o ritmo futuro da produción galega, da que se derivará a incorporación do país no nivel de referencia que corresponda.

A cuantificación e cualificación dos productos audiovisuais elaborados en Galicia convértese –como se observa nesta publicación e nas que o Observatorio Audiovisual Galego (ODA) vén asumindo desde hai xa varios anos- nun reto polas dificultades que se derivan da aproximación obxectiva ao estado da cuestión.

In the process of consolidation and expansion of its entrepreneurial fabric, productivity has become an increasingly significant indicator of the Galician audio-visual sector, not only from the local perspective but also from the point of view of those who have to design specific policies to set the future pace of Galician production which will lead to the country's incorporation to the corresponding level of reference.

In this and prior publications released by the Observatorio do Audiovisual Galego (ODA) in the past few years, it has been noticed that the task of quantifying and qualifying the audiovisual products made in Galicia is a major challenge mainly because of the difficulties that an objective approach to

Sen deixar de poñer de manifesto o incremento do número de producións galegas nos últimos tempos, faise preciso abordar con cautela o estudo e catalogación das mesmas, sendo necesario establecer unha serie de premisas de partida que nos sitúen no correcto itinerario que permita pulsar con realismo a situación da produción e, polo tanto, do sector que, na súa evolución, segue marcando novas metas de crecemento situadas na procura de novos mercados que garantan a produtividade audiovisual galega nun futuro inmediato.

Esta reflexión, abordada desde o punto de vista investigador, conleva a toma de decisións de partida sobre a consideración –ou non- de certos productos como obxecto de incorporación na correspondente catalogación.

Deixando –como é lóxico- á marxe as producións que forman parte do catálogo do bienio 2002-2003 (das que se da cumprida conta nesta publicación), o Observatorio do Audiovisual Galego expón os criterios seguidos para a exclusión de determinadas producións do seu sistema de catalogación:

- Que a súa produción pertenza a Escolas de imaxe, dado que non se consideran productoras profesionais (exemplos: curtametraxes como *Maitines* ou *Bobo Furcia*; documentais como *Tan joven, tan viejo, Aventura. O desafío da natureza*, *Toro,* etc.).

the current state of affairs involves. Apart from stating an increase in the number of Galician productions over the last few years, it is also necessary to proceed to study and catalogue them. For that purpose a number of premises should be laid down in order to set up the best way to give a true picture of the present condition of audio-visual production and, therefore, of a productive sector, whose evolution sets up new expansion goals in pursuit of new markets that will grant Galician audio-visual productivity in the near future.

From a researcher's point of view, this involves making decisions on whether certain products should be included in the corresponding index or not.

Leaving aside – of course– the productions catalogued in the two-year period 2002-2003 (of which full account is given in this publication), the Observatorio do Audiovisual Galego lists the following as the criteria that any audio-visual production should meet in order to be excluded from its cataloguing system:

-Productions released by non-professional production companies, such as Film and TV Schools, should not be included (e.g.: short films such as *Maitines* or *Bobo Furcia*, and documentaries such as *Tan joven, tan viejo, Aventura. O desafío da natureza, Toro*, etc.)

-Productions funded by the Spanish public broadcasting corporation, RTVE, such as productions for RTVE-

- Que as producións sexan sufragadas a través dos presupostos do ente público RTVE, coma é o caso das producións para RTVE-Galiza. Nesta situación observamos producións coma os documentais –únicos e seriados- *Álvaro Cunqueiro, 1911-1981; Ferrol, unha semana de paixón; A Festa da Istoria; Os Milagres de Caión; Altas tecnoloxías; Enerxías renovables, o gran debate; Investigación mariña; Multinacionais galegas* ou *Entornos*, entre outros.

- Que a produción da obra audiovisual sexa asumida, circunstancialmente, por empresas ou institucións que non son en sí mesmas productoras (a este suposto remitimos producción como a docuserie *Comediantes* producida pola Universidade de Vigo; ou os documentais *Medallas Castelao* –Editorial La Capital-, *Salón París, 90 anos de soños* –Asociación Cultural Caos, entre outros productores-, etc.).

- Que se realicen dende e con vistas á súa incorporación aos circuítos alternativos de exhibición, paralelas aos parámetros empresariais que se derivan da actividade profesional (neste capítulo contabilizamos producción como *O meu nome, o meu mundo* e *Cascallos, postais desde a metrópole*, ambas de Producción Bonitas e Interesantes, entre outras).

- Que a productora galega involucrada no proxecto ostente unha escasa participación no capital (tal é o caso de

Galicia. Examples of these are the following documentaries – single or serial – such as *Álvaro Cunqueiro, 1911-1981*; *Ferrol, unha semana de* paixón; A *Festa da Istoria*; *Os Milagres de Caión*; *Altas tecnoloxías*; *Enerxías renovables*, o gran debate; *Investigación mariña*; *Multinacionais galegas* and *Entornos*, among others.

-Audio-visual productions that happened to be taken over by companies and institutions other than audio-visual production companies (such is the case of productions as the docuseries *Comediantes*, produced by the University of Vigo, or the documentaries *Medallas Castelao* – Editorial La Capital– , Salón París, *90 anos de soños* – Asociación Cultural Caos, among other producing companies– , etc).

-Audio-visual productions which, having been promoted by the same alternative exhibition circles where they are meant to be shown, run parallel to the business standards inherent to their professional activity. Productions such as *O meu nome, o meu mundo*, *Cascallos, postais desde a metrópole*, both of them produced by Producción Bonitas e interesantes, among others, belong in this type.

-Audio-visual projects to which Galician production companies contribute but a small share of the capital(this is the case of Lorelei, which contributed a 10-15% to the funding of the short-

Lorelei que figura cun 10-15% na producción da curtametraxe *Lauburu* asumida mayoritariamente por IMVAL Madrid).

Como único apuntamento de producións que ODA considera deben ser catalogadas, mencionar unha serie de títulos dos que non se aporta a correspondente ficha por non seren facilitados os datos precisos: *Galta; Oseira; Recuperación do Rural. O Courel; Surf: a primeira onda; Tocados polo vento* e *O tránsito da pasaxe*, de IJV; *O pan do inverno; 112 Rescate* e *Fútbol Modesto,* de Costa Oeste; *Os pastos do dexelo; Terras de Merlín* e *A vangarda histórica galega*, da Productora Faro.

length film *Lauburu*, which was mostly funded by IMVAL, in Madrid).

To list but a few productions which, according to ODA, should be included in the index, let us mention the following titles, whose index card cannot be supplied, since we have not been provided with their details: *Galta*; *Oseira*; *Recuperación do rural. O Courel*; *Surf: a primeira onda*, *Tocados polo vento,* and *O tránsito da pasaxe*, by IJV; *O pan do inverno*, *112 Rescate*, and *Fútbol modesto*, by Costa Oeste; *Os pastos do dexelo*; *Terras de Merlín* and *A vangarda Histórica galega*, by *Productora Faro.*